

GESTIÓ DEL CONEIXEMENT

Jornada de prevenció comunitària i mediació

Ponència

Els joves en conflicte a Tortosa

Ismael Eixarch Queralt
Director tècnic dels serveis socials de l'Ajuntament de Tortosa

Barcelona
4 de desembre de 2007

BREU HISTÒRIA DEL CENTRE OBERT ST. FRANCESC

Al 1985 el centre sorgeix arrel dels moviments parroquials, amb una població totalment autòctona i mono ètnica.

A mesura que la població del barri de Sta. Clara canvia , inicis dels 90, (inici de la degradació del barri igual a augment progressiu de població gitana), el centre va adquirint una tasca més “social”, fins convertir-se en el recurs que havia de ser, un recurs dels serveis socials de primària per infants amb dificultats socio-econòmiques.

Aquest fenomen es repeteix uns dècada després, la degradació dels barris antics és impressionant, el barri de Sta. Clara passa d'una població 100% autòctona, 1985, a tenir un índex de població immigrada superior al 75%.

Els infants i adolescents usuaris del Centre canvien amb la nova població, actualment estem treballant amb una dotzena de nacionalitats i unes 14 realitats culturals diferents.

Entenem que un recurs educatiu no pot ser integrador en la mesura que es planteja la inclusivitat com objectiu prioritari, d'altra banda obvià la importància d'una adaptació a la nostra cultura és un error important.

És per tot plegat que, malgrat que hi ha una reglamentació interna que defineix els procediments d'ingrés al centre (cal advertir que tenim 35 places, treballem amb 42 infants i tenim una llista d'espera de 28 infants), intentem donar entrada als infants en funció de la nacionalitat i l'edat, per tal de formar grups d'edat multiculturals, amb percentatges que siguin reflex de la realitat al barri i la ciutat. Actualment la població immigrada del centre representa el 52% del total, d'aquests, el col·lectiu més nombrós és el magrebí (àrabs i berbers), seguit dels centreamericans i subsaharians.

Tot plegat ens ha fet replantejar i ajustar molts dels nostres principis educatius, un dels avantatges d'aquests serveis és la facilitat amb la qual podem realitzar canvis adaptatius malgrat pertànyer a l'administració, a diferència dels “macros” més formals com ara ensenyament.

Dintre d'aquests col·lectiu caldria diferenciar dos grups, infants i adolescents.

GRUP D'INFANTS

La socialització és la que ens defineix com a membres d'una cultura, l'idioma no és més que un vehicle de comunicació, quan més petit és un infant menys socialitzat i més facilitat te per aprendre nous idiomes, per tant la barreja que hem proposat a l'hora de definir grups sembla que ha de funcionar, a més l'estil educatiu de les famílies del Magrib i les subsaharianes (piràmide inversa en quan a llibertat) ens facilita l'adquisició de normes i conceptes claus.

A més i mitjançant projectes alternatius com la Llei de Barris o el Pla Educatiu d'Entorn hem dotat al centre de mestres de llengua catalana per tal de donar suport a aquests infants nouvinguts en l'aprenentatge de la llengua, que en el cas d'infants magribins és espectacularment ràpid, no succeeix el mateix amb els infants centreamericans, les necessitats son òbviament diferents.

Pel que fa al compliment de les normes del centre no hem detectat cap problemàtica afegida, si be és cert, que hem flexibilitzat conceptes com ara normes, sancions, donat que cal entendre que el vehicle de comunicació és una barrera important en un moment inicial, en aquest sentit, la tasca més difícil és fer entendre a la resta d'infants aquesta flexibilitat. (les normes i sancions son per tots iguals), en el cas dels infants no hi ha massa problema.

ADOLESCENTS

En aquest cas, la socialització i el sentiment de pertinença a una cultura diferent i fins i tot oposada ja està desenvolupada, la llengua és una barrera important i per tant, tendeixen més fàcilment a fer grups més o menys tancats, les sancions a fets es viuen com un atac racial, fins i tot hi ha la possibilitat d'utilitzar el fet racial com a eina de pressió envers l'equip educatiu i la resta d'infants.

Desmuntar aquesta desconfiança i ressocialitzar els grups en un grup més complex multicultural no ha estat una tasca fàcil. De nou, el fet de comptar amb adolescents "usuaris/es veterans/nes" que ja formen part del centre, ens serveix, si més no per pal·liar friccions.

Actualment, hem observat que el nombre d'infants i adolescents gitanos ha passat de ser un dels més importants a desaparèixer en la mesura que ha anat creixent el nombre d'infants magribins, no és més que el reflex del que passa al carre.

Els adolescents centreamericans van per lliure, fins i tot sembla que comencen a identificar-se amb una o altra banda juvenil, de moment és més un fenomen "televisiu" que no pas un fet real, però cal estar-hi atent.

A tot plegat cal afegir les importants diferències entre sexes.

A més aquest col·lectiu, en general no s'avé amb els infants, tal i com ha estat sempre, els adolescents requereixen d'un espai diferenciat, l'espai del que disposa el Centre Obert no garanteix aquesta diferenciació, i per tant, a mesura que el nombre d'infants ha anat augmentant els adolescents estan deixant de venir, de fet actualment tenim un grup de 10 adolescents, totalment heterogeni que te com a vincle d'unió l'interès en treure endavant els seus estudis, sorprenentment, hem creat, o millor s'ha creat un grup d'estudi amb unes cinc nacionalitats diferents.

RELACIÓ AMB ELS PARES/MARES

Aquest és un altre capítol que ha canviat força.

El fet de treballar amb infants provinents de famílies majoritàriament desestructurades ens tenia acostumats a no aconseguir gaire suport per part dels pares o mares dels infants inscrits.

Actualment continuem sense aconseguir el suport dels pares i mares dels infants autòctons, en canvi, si que la hi ha quan es tracta d'infants magribins o centreamericans. En aquests casos l'interlocutor habitual és la mare, malgrat que quan cal tractar temes de

més importància és quan apareixen els pares.

Un cop llegit aquest resum, on no hi ha ni receptes ni actuacions brillants, ni remeis miraculosos, on solament hi ha les reflexions d'un equip educatiu, sovint sobrepassat per aquesta sensació de canvi constant, de recerca constant de noves solucions a noves situacions, amb una sensació d'oblit quasi permanent, us convidem a pensar en tots aquests espais d'educació no formal catalans amb una potencialitat impressionant que, durant molts anys hem estat i seguim fent aquesta feina amb més voluntat que recursos, donat que seguim pensant que son espais força adaptats a les realitats socials, amb capacitat de canvi quasi immediat, però amb una valoració més aviat escassa dintre el mon de l'educació.

Ponent:

Ismael Eixarch Queralt, psicòleg, educador des de l'any 1985 a Barcelona, Maó i Tortosa, director del Centre Obert St. Francesc (1997 fins ara), director tècnic dels serveis socials de l'Ajuntament de Tortosa (2001- fins ara).